

Öznur Tiryaki¹, Şule Ayrak², Merve İrem İslıkaye³

DOI: 10.17942/sted.1506074

Geliş/Received: 27.06.2024
Kabul/Accepted: 13.12.2024

Özet

Amaç: Bu çalışmada ebelerin profesyonel değerleri ve meslek algılarının ebelik aidiyetine etkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmaya gönüllü katılan 165 ebe dahil edilmiştir. Veri toplamada Demografik Bilgi Formu, Ebelerin Profesyonel Değerler Ölçeği (EPDÖ), Ebelik Aidiyet Ölçeği (EAÖ) ve Ebelik Meslek Algısı Ölçeği (EMAÖ) kullanılmıştır. Veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Ölçek ortalama puanı ile demografik veriler nonparametrik testlerle, %95 güven aralığında ve $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bulgular: Ölçeklerin toplam puan ortalamaları EMAÖ'den $74,40 \pm 10,07$, EPDÖ'den $130,24 \pm 21,37$, EAÖ'den $89,99 \pm 17,54$ puandır. Ölçekler arasındaki korelasyon incelendiğinde EMAÖ ile EPDÖ arasında pozitif yönde yüksek düzeyde ($r=0,723$), EMAÖ ile EAÖ arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r=0,466$), EPDÖ ile EAÖ arasında pozitif yönde yüksek düzeyde ($r=0,524$) ilişki bulunmuştur.

Sonuç: Ebelerin profesyonel değerleri ve meslek algıları toplam puan ortalaması arttıkça ebelik aidiyeti düzeyinde de artış olduğu görülmektedir. Ayrıca ebelik mesleğini isteyerek seçenlerin meslek algısı, aidiyet duygusu ve profesyonel değerler üzerinde etkisi vardır.

Anahtar Sözcükler: algı; değer; ebelik; profesyonel

Abstract

Aim: In this study, it was aimed to reveal the effect of midwives' professional values and perceptions of profession on midwifery belonging.

Method: The study included 165 midwives who participated voluntarily. Demographic Information Form, Midwifery Professional Values Scale (MPVS), Midwifery Belonging Scale (MBS) and Midwifery Vocational Perception Scale (MVPS) were used. The data were analysed in SPSS software. Scale mean score and demographic data were analysed with nonparametric tests at 95% confidence interval and $p < 0.05$ significance level.

Results: When the total mean scores of the scales were analysed, 74.40 ± 10.07 points were obtained from MVPS, 130.24 ± 21.37 points from MPVS, and 89.99 ± 17.54 points from MBS. When the correlation between the scales was analysed, a high positive correlation ($r=0.723$) was found between MPVS and MVPS, a moderate positive correlation ($r=0.466$) was found between MVPS and MBS, and a high positive correlation ($r=0.524$) was found between MPVS and MBS.

Conclusion: It is seen that as the total mean score of midwives' professional values and perceptions of profession increases, the level of midwifery belonging also increases. In addition, those who choose the midwifery profession willingly have an effect on perception of profession, sense of belonging and professional values.

Keywords: perceptions; value; midwifery; professional

¹ Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı (Orcid no: 0000-0001-8788-3077)

² Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü (Orcid no: 0009-0002-9244-5914)

³ Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı (Orcid no: 0009-0008-6076-1895)

Giriş

Meslek, bireyin belirli bir eğitim aldıktan sonra sahip olduğu bilgi ve becerilere dayalı, hizmet vermeyi amaçlayan bir çabadır (1). İnsanlık tarihi boyunca var olan, kökleri en eski insanlara kadar uzanan, dünyanın en eski mesleklerinden biri olan ebelik mesleği, sağlık alanındaki teknolojik ve bilimsel yeniliklerle birlikte gelişen etik değerleri olan, bilimsel ve sanatsal profesyonel bir meslektir (1,2). Uluslararası Ebeler Konfederasyonu (International Confederation of Midwives-ICM) "Ebelik mesleği ebelerin mesleğidir, sadece ebeler ebelik yapabilir. Ebelik diğer sağlık meslekleri içerisinde benzersiz bir bilgi, beceri ve profesyonel tutumlar bütünlüğüne sahip olup, kendi otonomisi içerisinde etik ve hesap verilebilirlik düzeyinde uygulanan bir meslektir." şeklinde ifade etmektedir (3). Bir mesleğin en önemli özelliklerinden birisi uzun eğitim sonucunda kazanılan sistematik bilgilerden oluşmasıdır (4). Ebelik mesleğinin profesyonel bir meslek olarak toplum tarafından kabul görmesi için bütün üyelerinin belirlenen bir eğitim sürecinden geçmiş olması, mesleki sorunlarının çözümlenmesinde kullanılan bilgi birikimine sahip olması ve bu bilgi birikiminin sürekli araştırmalarla desteklenmesi gerekmektedir (5,6).

Meslek algısı ise bireyin bir mesleğe yönelik duygu, tutum, davranış ve dünya görüşleri olarak tanımlanmaktadır. Ebenin mesleki algısı, ebelik mesleği üyelerinin ve toplumun ebelik hakkında ne düşündüğünün bir ifadesidir (7). Olumlu meslek algısı bireylerin mesleklerini benimsemelerinde, yaşamlarında başarıyı elde etmelerinde ve mesleğin toplumsal gelişiminde büyük rol oynamaktadır (8). Profesyonel değerleri olan ebelerin mesleki algıları ve tutumları verilen bakımın kalitesini olumlu yönde etkiler (9).

Ebelerin iş hayatındaki tutumunu, davranışını, iş performansını, meslek algısını ve profesyonelliğini etkileyen birey ile mesleği arasındaki psikolojik bağ olarak tanımlanan aidiyet duygusu güçlü bir motivasyon kaynağıdır. Mesleki aidiyet insanların yaşam kalitesini de etkilemektedir. Bireyler günlük yaşamlarının önemli bir bölümünü mesleklerini icra ederek geçirirler. Mesleki aidiyet, bireyin mesleğine olan ilgisi ve kendisini bu meslekte nerede gördüğünü, çalışma ortamında bireylerin

sosyalleşmesine yardımcı olan en önemli faktörlerden biridir (10-12). Planlanan bu çalışmada, ebelerin profesyonel değerleri ve meslek algılarının ebelik aidiyetine etkisini incelemek amaçlanmıştır.

Araştırmanın soruları

1. Ebelerin profesyonel değerler düzeyi nasıl?
2. Ebelerin meslek algısı düzeyi nasıl?
3. Ebelerin aidiyet düzeyi nasıl?
4. Ebelerin profesyonel değerleri, meslek algısı ve aidiyet düzeylerini etkileyen faktörler nelerdir?
5. Ebelerin profesyonel değerleri, meslek algısı ve aidiyet düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı olarak planlanmıştır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırmanın verileri 1 Ocak–1 Mayıs 2024 tarihleri arasında üçüncü basamak bir eğitim araştırma hastanesinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

İlgili hastanenin bünyesinde çalışan tüm ebeler evreni (N:278) oluşturmaktadır. Bilinen evrenden örneklem hesaplamada <https://www.jotform.com/tr/sample-size-calculator/> programı aracılığı ile hesaplama yapılmıştır (n:165). Çalışmaya katılmayı kabul eden dahil edilme (ebelik diplomasına sahip, çalışmanın yapıldığı hastanede aktif görev yapma) kriterlerini karşılayan tüm ebeler çalışmaya dahil edilmiştir. Hedef 165 örneklem sayısına ulaşıldığında veri toplama sonlandırılmıştır.

Verilerin Toplanması

Veriler, katılımcıların sosyodemografik özelliklerini içeren Demografik Bilgi Formu, Ebelerin Profesyonel Değerler Ölçeği, Ebelik Aidiyet Ölçeği, Ebelik Meslek Algısı Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Demografik Bilgi Formu, katılımcıların yaş, eğitim durumu, medeni hal, görev yaptığı birim, meslekteki çalışma süresi, şu an görev yaptığı birimden memnuniyeti gibi bilgilerini sorgulayan sorulara yer verilmiştir.

Ebelerin Profesyonel Değerler Ölçeği (EPDÖ): Ebelerin profesyonel değerlerini belirlemek amacıyla Demirbaş Meydan ve Kaya (2018)

tarafından geliştirilen beşli Likert yapıdaki ölçek kullanılmıştır (13). Ölçek 16 madde ve dört alt boyuttan (Ebelik ilişkileri, Ebelik uygulamaları, Ebelik bilgi ve uygulamalarında gelişme, Ebelerin mesleki sorumlulukları) oluşmaktadır. Ölçekten alınan toplam puan 30-150 arasında değişmektedir. Puanlar yükseldikçe ebelerin profesyonel değerlerinin daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Geliştirilen ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,960 olup, bu çalışmada 0,984 olarak hesaplanmıştır.

Ebelik Meslek Algısı Ölçeği (EMAÖ): Bilgin ve Doğan Merih (2021) tarafından geliştirilen ölçek beşli Likert yapıda, 16 maddeden ve üç alt boyuttan (Rol Algısı, Profesyonellik Algısı, Görev-Sorumluluk Algısı) oluşmaktadır (7). Ölçekten elde edilen toplam puan 16-80 arasında değişmektedir. Puanın yüksek olması olumlu mesleki algıyı ve mesleki görüşleri ifade ederken, puanın düşük olması ise olumsuz mesleki algıyı ve mesleki görüşleri ifade etmektedir. Geliştirilen ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0,865 olup, bu çalışmada 0,974 olarak hesaplanmıştır.

Ebelik Aidiyet Ölçeği (EAÖ): Başkaya, Sayiner ve Filiz (2020) tarafından geliştirilen ölçek ebelerin mesleki aidiyetini ölçmek için tasarlanmıştır (11). Ölçek beşli Likert yapıda, 22 madde ve dört alt boyuttan (Duygusal aidiyet, Mesleki rol ve sorumlulukları yerine getirme, Mesleki gelişme ve olanakları değerlendirme, Meslekte görev ve yetki sınırı) oluşmaktadır. Ölçekten elde edilen toplam puan 22-110 arasında değişmektedir. Ölçekten alınmış olan puanın yükselmesi mesleki aidiyetin arttığını göstermektedir. Geliştirilen ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0,900 olup, bu çalışmada 0,956 hesaplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

İstatistiksel analizler, Windows tabanlı Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 22.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı analizler için sayısal ölçümle belirlenen değişkenler aritmetik ortalama ve standart sapmadan yararlanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin normal dağılımını incelemek için Kolmogorov Smirnov testi kullanılmıştır. Değişkenlerin normal dağılımına göre iki bağımsız grup arasında fark olup olmadığını belirlemek için Mann-Whitney U testi, ikiden fazla bağımsız gruplar arasında bir farklılık olup olmadığını belirlemek için Kruskal-Wallis testi

uygulanmıştır. Toplam ölçek puan ortalamalarını karşılaştırmak için korelasyon analizi yapılmıştır. Tüm istatistiklerde anlamlılık değeri $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmada kullanılan ölçekler için sorumlu yazarlardan e-mail yoluyla izin alınmıştır. Sakarya Eğitim Araştırma Hastanesi Yöneticiliğinden ve Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulundan (30/10/2023-41) yazılı onayları da alındıktan sonra veri toplama aşamasına geçilmiştir. Çalışmaya dahil edilen ebelerden hem yazılı hem sözlü onam alınmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan ebelerin yaş ortalaması $31,1 \pm 7,8$, ebelik mesleğinde toplam çalışma süresi $106,6 \pm 109,8$ ay, şu an çalıştığı birimdeki çalışma süresi $48,9 \pm 59,4$ ay olduğu görülmüştür. Ebelerin %57,0'ı evli, %48,5'i geliri giderine eşit, %41,8'i en az bir çocuk sahibi, %72,7'si lisans mezunudur. Katılımcıların %69,7'si ebelik mesleğini isteyerek tercih ettiğini, hemşire olmayı ister miydiniz sorusuna %87,3'ü hemşire olmak istemediğini fakat %27,3'ü hemşirelerin daha avantajlı olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. Mesleğinden memnun olma durumuna bakıldığında %60,6'sı memnun, %35,2'si kısmen memnun, %4,2'si hiç memnun olmadığını ifade etmiştir. Şu an çalıştığı birimden %55,2'sinin memnun olduğu, %35,8'inin doğumhanede çalışmak için çok istekli olduğu, ebelerin %22,4'ünün mesleği ile ilgili bir derneğe üye olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Ölçeklerin toplam puan ortalaması incelendiğinde EMAÖ'den $74,40 \pm 10,07$, EPDÖ'den $130,24 \pm 21,37$, EAÖ'den $89,99 \pm 17,54$ puan almışlardır. Ölçeklerin ortalama toplam puanları ile demografik veriler nonparametrik testlerle değerlendirilmiştir. Eğitim düzeyi ve medeni duruma göre meslek algısı ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,001$; $p=0,004$) farklılık olup, profesyonel değerler ile aidiyet ölçekleri arasında fark bulunmamaktadır. Lisansüstü mezun olanlar ile bekar olanların diğer gruplara göre meslek algısı düzeyinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Gelir durumu ile ölçekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$). Katılımcılardan çocuk sahibi olanların meslek algısı ölçeği ve profesyonel değerler ölçeği puan

Tablo 1. Ebelere Ait Demografik Bilgiler			
Değişkenler		n (165)	% (100,0)
Yaş	ort±ss (min-maks)	31,1±7,8 (22-53)	
Meslekte toplam çalışma süresi (ay)	ort±ss (min-maks)	106,6±109,8(3-414)	
Eğitim durumu	Lise/Önlisans	18	10,9
	Lisans	120	72,7
	Lisansüstü	27	16,4
Medeni durum	Evli	94	57,0
	Bekar	71	43,0
Çocuk sahibi olma durumu	Evet	69	41,8
	Hayır	96	58,2
Ekonomik durum	Gelir giderden az	33	20,0
	Gelir gidere eşit	80	48,5
	Gelir giderden fazla	52	31,5
Ebelik mesleğini isteyerek seçme durumu	Evet	115	69,7
	Hayır	50	30,3
Hemşire olmak ister miydiniz?	Evet	21	12,7
	Hayır	144	87,3
Hemşire olmak daha avantajlı mı?	Evet	45	27,3
	Hayır	120	72,7
Ebe olmaktan memnun musunuz?	Memnun	100	60,6
	Kısmen memnun	58	35,2
	Memnun değil	7	4,2
Dernek üyeliği	Evet	37	22,4
	Hayır	128	77,6
Şu an çalıştığı yerden memnun olma durumu	Memnun	91	55,1
	Kısmen memnun	60	36,4
	Memnun değil	14	8,5

ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, n: Sayı, % : Yüzde

ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu ($p=0,004$; $p=0,023$), çocuğu olmayanların daha yüksek puana sahip olduğu, ebelik aidiyet ölçeği arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır (Tablo 2).

Ebelik mesleğini isteyerek seçenlerin ölçek puanlarına göre meslek algısı ($p=0,002$), profesyonel değerleri ($p=0,002$), aidiyet düzeyi ($p<0,001$) arasında anlamlı ilişki olduğu hesaplanmıştır. Hemşire olmayı isteme durumu ile meslek algısı ($p=0,017$) ve aidiyetlik ($p=0,001$) ölçekleri arasında anlamlı ilişki bulunurken, profesyonel değerler arasında ilişki olmamak ile birlikte; anlamlı farkı hemşire olmayı istemeyenler oluşturmaktadır. Ebelik mesleğinden memnun olma durumuna göre meslek algısı ve profesyonel değerler arasında

istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığı, aidiyet ölçeği ile istatistiksel olarak arasında anlamlı ($p<0,001$) ilişki bulunmaktadır. Şu anda çalıştığı birimden memnun olma durumuna göre meslek algısı ölçeği arasında ($p=0,033$) ve mesleği ile ilgili bir derneğe üye olma durumuna göre aidiyet ölçeği ($p=0,021$) arasında anlamlı fark bulunmaktadır (Tablo 2).

Ölçekler arasındaki korelasyon incelendiğinde EMAÖ ile EPDÖ arasında pozitif yönde yüksek düzeyde ($r=0,723$), EMAÖ ile EAÖ arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r=0,466$), EPDÖ ile EAÖ arasında pozitif yönde yüksek düzeyde ($r=0,524$) ilişki vardır. Ebelerin profesyonel değerleri ve meslek algıları toplam puan ortalaması arttıkça ebelik aidiyeti düzeyinde de artmaktadır (Tablo 3).

Tablo 2. Ebelerin demografik bilgilerinin EMAÖ, EPDÖ, EAÖ ile karşılaştırılması (n:165)

Değişken		Araştırmada Kullanılan Ölçekler		
		EMAÖ	EPDÖ	EAÖ
		Mean \pm SD	Mean \pm SD	Mean \pm SD
Eğitim durumu	Lise/Önlisans	67,83 \pm 19,56	127,27 \pm 17,51	88,44 \pm 22,09
	Lisans	74,57 \pm 8,55	129,35 \pm 22,22	90,25 \pm 15,62
	Lisansüstü	78,03 \pm 3,32	136,14 \pm 19,33	89,85 \pm 22,40
	Test value *p	KW: 14,282*** p: 0,001	KW:4,200 p: 0,122	KWF: 0.383 p: 0,826
Gelir durumu	Gelir giderden az	74,33 \pm 8,35	127,09 \pm 22,80	87,09 \pm 18,60
	Gelir gidere eşit	73,80 \pm 10,99	128,37 \pm 23,09	89,81 \pm 18,35
	Gelirgiderden fazla	75,38 \pm 9,68	135,11 \pm 16,75	92,11 \pm 15,51
	Test valu p	KW:1,487 p: 0,475	KW: 2,850 p: 0,240	KW: 1,439 p: 0,487
Medeni durum	Evli	73,71 \pm 9,20	127,20 \pm 22,77	88,91 \pm 18,03
	Bekar	74,40 \pm 10,07	130,24 \pm 21,37	89,99 \pm 17,54
	Test value p	U: 2485,0** p: 0,004	U:2782,0 p:0,067	U:3120,0 p:0,475
Çocuk sahibi olma durumu	Evet	73,85 \pm 9,24	125,30 \pm 24,29	88,82 \pm 18,92
	Hayır	74,80 \pm 10,66	133,79 \pm 18,32	90,83 \pm 16,53
	Test value p	U: 2703,0 p: 0,041	U: 2623,50 p: 0,230	U: 3241,50 p: 0,816
Ebelik mesleğini isteyerek seçme durumu	Evet	74,72 \pm 11,05	133,56 \pm 19,60	93,31 \pm 16,35
	Hayır	73,68 \pm 7,40	122,60 \pm 23,42	82,36 \pm 17,95
	Test value p	U: 1999,0 p: 0,002	U: 2010,50 p: 0,002	U: 1543,50 p: 0,000
Mesleğinden memnun olma durumu	Memnun	73,91 \pm 11,54	130,55 \pm 22,12	92,83 \pm 18,16
	Kismen memnun	75,46 \pm 5,79	129,31 \pm 20,03	86,87 \pm 15,13
	Memnun değil	72,71 \pm 15,38	133,57 \pm 23,97	75,28 \pm 17,59
	Test value p	KW: 0,111 p: 0,946	KW: 0,819 p: 0,664	KW: 18,087 p < 0,001
Şuan çalıştığı birimden memnun olma durumu	Memnun	72,79 \pm 12,55	126,17 \pm 23,78	90,81 \pm 17,27
	Kismen memnun	76,81 \pm 4,67	136,16 \pm 16,30	89,41 \pm 19,37
	Memnun değil	74,57 \pm 6,75	131,28 \pm 19,05	87,14 \pm 9,94
	Test value p	KW: 6,819 p: 0,033	KW: 5,894 p: 0,53	KW: 3,231 p: 0,199
Hemşire olmayı tercih etme durumu	Evet	70,66 \pm 15,58	126,61 \pm 18,95	81,80 \pm 15,31
	Hayır	74,95 \pm 8,94	130,77 \pm 21,71	91,18 \pm 17,57
	Test value p	U:1030,00 p: 0,017	U:1194,00 p: 0,119	U:825,50 p: 0,001
Hemşirelerin daha avantajlı olduğunu düşünme durumu	Evet	74,42 \pm 11,58	126,62 \pm 23,14	88,15 \pm 14,93
	Hayır	74,77 \pm 9,47	131,60 \pm 20,60	90,68 \pm 18,43
	Test value p	U:2382,5 p: 0,238	U:2369,0 p: 0,224	U:2150,0 p: 0,044

Mesleği ile ilgili derneğe üye olma durumu	Evet	75,02±11,12	134,91±18,19	92,78±20,38
	Hayır	74,22±9,79	128,89±22,08	89,18±16,63
	Test value p	U: 2058,0 p: 0,219	U: 1968,0 p:0,117	U: 1779,5 p: 0,021
*p< 0.05 **Mann-Whitney-U Testi ***Kruskal-Wallis Test.				

Tablo 3. Ölçekler (EMAÖ, EPDÖ, EAÖ) arasındaki ilişkisi			
	EMAÖ	EPDÖ	EAÖ
Ebelerin Meslek Algısı Ölçeği	1		
Ebelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği	r=0,723* p<0,001**	1	
Ebelik Aidiyet Ölçeği	r=0,466 <0,001	r=0,524 p<0,001	1
EMAÖ: Ebelerin Meslek Algısı Ölçeği, EPDÖ: Ebelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği, EAÖ: Ebelik Aidiyet Ölçeği *r = Spearman Korelasyon Analizi, **p <0,05			

Tartışma

Ebelerin profesyonel değerleri ve ebelik mesleği algılarının ebelik aidiyetine etkisinin incelendiği çalışmada; ebelerin ölçeklerden aldıkları toplam puan ortalamasına göre meslek algısı, profesyonel değerleri ve aidiyet düzeylerinin yüksek olduğu, ebelik mesleğini isteyerek seçenlerde ölçeklerin hepsinden yüksek puan aldıkları görülmektedir. Ölçekler arasındaki ilişkiler incelendiğinde; ölçeklerin birbiriyle pozitif yönde anlamlı ilişkilerinin olduğu biri arttığında diğersinin de arttığı belirlenmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçeklerden EAÖ ile yapılan bir çalışmada ebelik öğrencilerinin toplam puan ortalaması (93,58±10,44) oldukça yüksek bulunmuş olup, mesleki aidiyetinin yüksek olduğu ifade edilmiştir (14). Öğrenciler ile yapılan bir başka çalışmada 2. sınıf (76,14±13,33), 3. sınıf (85,05±18,16), 4. sınıf (97,88±21,68) öğrencilerinin EAÖ toplam puan ortalaması karşılaştırıldığında son sınıfın daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu bildirilmiştir (15). Aidiyet ölçeği ile yapılan ülkemizdeki benzer çalışmalarda da toplam puan ortalamasının genelde yüksek olduğu (16-18), Etiyopya'da yapılan çalışmada ise ebelerin puanlarının (72,26±12,98) oldukça düşük olduğu görülmektedir (19). Araştırmada kullanılan EPDÖ puan ortalaması oldukça iyi düzeyde olduğu ve benzer çalışmalarda karşılaştırıldığında benzer sonuçların elde edildiği görülmektedir (1,6,13,20-23). Bu çalışmada

mesleğe karşı tutumu ölçmede kullanılan EMAÖ toplam puan ortalamasının da oldukça iyi düzeyde olduğunu görülmektedir. Aynı ölçeğin kullanıldığı benzer çalışmalarda ebelik mesleğine olumlu bakanların meslek algısının daha yüksek olduğu bildirilmiştir (2,24). Ebelerin ebelik mesleğiyle ilgili algılarını değerlendirmek için yapılan metafor çalışmasında katılımcıların çoğunun olumlu metafor (ör: mucize, annelik) ürettiği ve mesleklerine ilişkin algılarının da olumlu olduğu belirtilmiştir (25). Çalışma sonuçları ve benzer çalışmalarla kıyaslama yaptığımızda ülkemizde ebelerin meslek algısı, profesyonel değerleri ve aidiyet düzeylerinin katılımcılarda yüksek düzeyde olmasının ebelik mesleğinin toplumda da hak ettiği değeri gördüğünü göstermektedir.

Ebelerin mesleği isteyerek seçme durumu ile ölçekler arasında (EMAÖ, EPDÖ, EAÖ) anlamlı ilişki bulunmaktadır. Mesleğinden memnun olanlarında ebelik aidiyet duygusunun yüksek olduğu görülmektedir. Mesleğini isteyerek seçen ebelerin mesleki tutumu arasında ilişki olduğu yapılan bir çalışmada da ifade edilmiştir (26). Ebelerin aidiyet, mesleki doyum ve tükenmişlik durumunun incelendiği araştırmada ebelik aidiyetinin ebelerde mesleki doyumun artırılmasında ve tükenmişliğin azaltılmasında önemli bir kavram olduğu belirtilmiştir (27). Yapılan başka çalışmalarda mesleğini severek yapan ve isteyerek seçenlerin aidiyet düzeyleri ve meslekten memnuniyet düzeylerinin oldukça

yüksek olduğu vurgulanmıştır (11,17,18,28). Sağlık profesyonelleri ile yapılan bir çalışmada memnun olduğu birimde çalışmanın mesleki bağlılık ve iş doyumunu arttırdığı vurgulanmıştır (29). Çalışma koşullarından memnun olan kişi mesleğini benimseyecek ve sahiplenecek, mesleği hakkındaki bilgi düzeyini arttırarak kendini geliştirecek ve profesyonelleşme yolunda emin adımlarla ilerleyecektir (30). Profesyonelleşme sürecinin önemli bileşenlerinden biri de mesleki örgütlenme ya da dernek üyeliğidir (31). Bir kamu hastanesinde yürütülen çalışmada ebelerin yetersiz örgütlenmelerinin iş doyumunun düşük olmasına ve tükenmişlik yaşamalarına neden olduğu ifade edilmiştir (32). İstenilen/memnun olunan bir birimde çalışmak, mesleki görev yetki ve sorumluluklarını yerine getirebilmek ve bu süreçte bağımsız rollerle çalışabilmek bir ebeğin profesyonel tutumunu olumlu yönde etkileyebilecek temel faktörlerden olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu durum hem çalışma ekibi hem de hasta ile iletişime de olumlu bir şekilde yansiyacaktır ve ebeğin alacağı pozitif geri bildirim de mesleki tutumunu olumlu etkilenmesinde bir başka neden olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmaya katılan ebelerin meslek algıları ile eğitim düzeyi, medeni durum, çocuk sahibi olma, mesleği isteyerek seçme ve şu anda çalıştığı birim değişkenleri ile aralarında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Ebelerle yapılan bir çalışmada eğitim düzeyi arttıkça mesleki profesyonel tutumlarının arttığını, lisansüstü eğitim yapma taleplerinin olduğunu ifade edilmiştir (6). Ebelik öğrencileri ile yürütülen başka bir çalışmada üst sınıflardaki ebelik öğrencilerinin profesyonel değer algılarının birinci sınıftaki ebelik öğrencilerine göre daha yüksek olduğu vurgulanmıştır (1). Başka bir çalışmada ise eğitim durumuyla profesyonel değer arasında anlamlı fark olmamasına rağmen lisansüstü eğitim alan grupta ölçek puan ortalamasının en yüksek olduğu belirtilmiştir (23). Ebeliğin mesleki eğitiminin, üniversite düzeyine çıkması ve lisansüstü eğitimlerin açılması ile profesyonelleşme süreci hızlanmıştır (33). Ebelik mesleğinin algılanması ve mesleğe aidiyette bekar ve çocuğu olmayan katılımcılarda puanların daha yüksek olduğu bulunurken (34), başka bir çalışmada ise evlilerde daha yüksek olduğu ifade edilmiştir (35). Tüm mesleklerde olduğu gibi ebelik mesleğinin algılanması ve profesyonelleşme

sürecinde eğitimin özellikle lisansüstü eğitimin rolünün büyük olduğu kanısındayız. Eğitim hayatının bekar ya da çocuk olmadan daha iyi sürdürüleceği düşünülürse ebelerin mesleklerini benimsemeleri üzerine etkisinin olduğunu düşünmekteyiz.

Araştırmanın Kısıtlılıkları

Çalışmadan elde edilen sonuçlar ebelerin ölçeklere verdikleri öz bildirimleri ile sınırlıdır. Çalışma üçüncü basamak sağlık kuruluşunda gerçekleştirilmiş olup birinci ve ikinci basamakta görev yapan ebeler için genelleme yapılamaz.

Sonuç

Ebelik mesleğini isteyerek tercih edenlerin, lisansüstü eğitimi, bekar olan, çocuğu olmayan, mesleki bir dernek üyeliği, mesleğinden ve son çalıştığı birimden memnun olma durumlarının ölçek puanlarını artıran değişkenler olduğu görüldü. Ebelik mesleğinin severek ve isteyerek yapılması sunulan sağlık hizmetinin kalitesini de olumlu yönde etkilemektedir. Anne ve çocuk sağlığı alanında primer rolü olan ebelerin meslek algıları ve aidiyet düzeylerini bilmek, ülkenin ebelik hizmetlerindeki sorunlarını saptamada önemli bir adımdır. Gelecekte yapılacak araştırmalarda birinci, ikinci ve üçüncü basamak sağlık kuruluşlarında çalışan ebelerin meslek algısı, aidiyet duygusu ve profesyonel değerlerinin karşılaştırılması önerilmektedir.

İletişim: Öznur Tiryaki
E-Posta: otiryaki@sakarya.edu.tr

Kaynaklar

1. Yücel U, Ünal İ, Özdemir T, Koyuncu M, Çakmak N. Ebelik öğrencilerinin profesyonel değer algılarının belirlenmesi. *Medical Sciences*. 2018;13(4):94-104. DOI <http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2018.13.4.1B0056>
2. Ergin A, Odabaş RK, Demir G. The identification of the perceptions of final-year midwifery students on the profession of midwifery. *Etkili Hemşirelik Dergisi*, 2024;17(1):99-110. <https://doi.org/10.46483/deuhfed.1170099>
3. International Confederation of Midwives [homepage on the Internet]. International definition of the midwife; 2017. Available

- from: https://www.internationalmidwives.org/assets/files/definitions-files/2018/06/engdefinition_of_the_midwife-2017.pdf.
4. Ocalan D, Altun SN. Lise öğrencilerinin meslek seçimi ve ebelik mesleğini seçimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *J TOGU Heal Sci*. 2024;4(1):92-107. <https://doi.org/10.52369/togusagbilderg.1352220>
 5. Karaçam Z. Türkiye’de profesyonel bir disiplin olarak ebelik mesleğinin durumu: Yasal düzenlemeler, eğitim ve araştırma. *Lokman Hekim Dergisi*. 2016;6(3):128-36.
 6. Topal T, Gür EY. Ebelerin profesyonel değerleri ve mesleki tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *The Journal of World Women Studies*. 2023;8(2):308-18. <http://doi.org/10.5281/zenodo.8431126>.
 7. Bilgin Z, Doğan Merih Y. Development and validation of Midwifery Vocational Perception Scale. *Journal of Midwifery and Reproductive Health*. 2021;9(4):2974-282. Doi:10.22038/jmrh.2021.57572.1700.
 8. Akça E, Sürücü ŞG, Akbaş M, Şenoğlu, A. Ebeler öğrencilerinin sosyal zeka düzeyleri ile meslek algıları arasındaki ilişki. *Cukurova Medical Journal*. 2019;44(2):621-31. <https://doi.org/10.17826/cumj.459345>.
 9. Ekström AC, Thorstensson S. Nurses and midwives professional support increases with improved attitudes-design and effects of a longitudinal randomized controlled process-oriented intervention. *BMC Pregnancy Childbirth*. 2015;15(275):1-9. doi: <https://doi.org/10.1186/s12884-015-0712-z>
 10. Tella A, Ayeni CO, Popoola SO. Work motivation, job satisfaction, and organisational commitment of library personnel in academic and research libraries in Oyo State. Nigeria. *Library Philosophy and Practice*. 2007;9(2):1-16. <https://doi.org/ISSN1522-0222>.
 11. Baskaya Y, Sayiner FD, Filiz Z. How much do I belong to my profession? A scale development study: Midwifery Belonging Scale. *Health Care Women Int*. 2020;41(8):883-98. <https://doi.org/10.1080/07399332.2020.1716765>.
 12. Baghbani R, Rakhshan M, Zarifsanaiy N, Nemati R, Daneshi S. Comparison of the effectiveness of the electronic portfolio and online discussion forum methods in teaching professional belonging and ethical behaviors to nursing students: A randomized controlled trial. *BMC Medical Education*. 2022;22(1):618. <https://doi.org/10.1186/s12909-022-03677-0>.
 13. Demirbaş Meydan Ş, Kaya N. Ebelerin Profesyonel Değerleri Ölçeğinin geliştirilmesi. *HSP*. 2018;5(2):129-38. doi: 10.17681/hsp.350549.
 14. Cangöl E, Cangöl Söğüt S, Garip S. The relationship between the sense of professional belonging and perceptions of spirituality and spiritual care among Turkish midwifery students. *Journal of Religion and Health*. 2024;63:1818-29 <https://doi.org/10.1007/s10943-023-01978-2>.
 15. Demir R. Determining the professional belongings of midwifery department students and their opinions about the present and future of midwifery profession. *BANÜ Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*. 2024;6(1):182-94. doi:10.46413/boneyusbad.1349865.
 16. Işık C, Yılmaz İ. Ebeler öğrencilerinin sabır düzeylerinin mesleki aidiyetleri ile ilişkisi. *Journal of Midwifery and Health Sciences*. 2023;6(2):85-90. <https://doi.org/10.5152/JMHS.2023.22107>
 17. Aktürk SO, Kızılkaya T, Çelik M, Yılmaz T. Ebeler bölümü son sınıf öğrencilerinin mesleki aidiyet düzeyleri ve etkileyen faktörler: Kesitsel bir çalışma. *Ebeler ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2021;4(1):23-33.
 18. Çevik A, Alan S. Ebeler bölümü öğrencilerinin liderlik yönelimleri ile ebeler mesleğine aidiyet durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 2021;7(3):182-96.
 19. Fenta ET, Temesgan WZ, Asaye MM. Factors influencing midwives’ professional belongingness in northwest Ethiopia: Multicenter study. *Clinical Epidemiology and Global Health*. 2023;20:101232. <https://doi.org/10.1016/j.cegh.2023.101232>.
 20. Akan, A. Tekirdağ ili ve ilçelerinde çalışan ebelerin tükenmişlik düzeyleri ile profesyonel değerleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ebeler Ana Bilim Dalı, 2021, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
 21. Ünver H, Şimşek Küçükkeleş D, Ünver Z. Ebelerde mesleki aidiyetin profesyonel değer tutumuna etkisi. *Turkish Journal Family*

- Medicine and Primary Care. 2022;16(1):8-15. <https://doi.org/10.21763/tjfmpe.987672>
22. Balçık Çolak M, İçke S. Ebelerin profesyonel değerleri ve mesleki yetkileriyle ilgili algılarının değerlendirilmesi. *J Health Pro Res.* 2023;5(1):10-18. <https://doi.org/10.57224/jhpr.1134710>
 23. Bolat D. Ebelerin profesyonel değerleri ile mahremiyet bilincinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı, 2023, İstanbul: Sağlık Bilimleri Üniversitesi.
 24. Siyahtaş Fısqın G, Yılmaz ED. Ebelik öğrencilerinin mesleki ilgi ve algılarının mesleki karar pişmanlığı ile ilişkisinin belirlenmesi. *Journal of Health Sciences and Management.* 2024;4(1):1-7. doi: 10.29228/JOHESAM.29
 25. Sönmez T, Toker E, Sade G, Kaya ZS, Güray S. Perceptions of midwives about the midwifery profession: A metaphor study. *Journal of Midwifery and Health Sciences.* 2023;6(3):135-41. <https://doi.org/10.5152/JMHS.2023.23124>
 26. Toker S. Sivas il merkezinde çalışan ebelerin meslekte profesyonel tutumlarının belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Ana Bilim Dalı, 2016, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
 27. Turan I, Unver H. Effect of professional ownership on compassion fatigue and quality of life among midwives. *The Eurasia Proceedings of Health, Environment and Life Sciences.* 2022 (1);17-22. doi:<https://doi.org/10.55549/ephels.18>.
 28. Yıldız Karaahmet A. Do the birth stories that midwifery students hear in their families affect their profession choices and profession belonging? A cross-sectional study. *Fenerbahçe University Journal of Health Sciences.* 2023;3(2):149-60. Doi: 10.56061/fbujohs.1211544.
 29. Yeşiltaş A, Gül İ. Hemşirelerin çalışmak için tercih ettikleri birimler ve tercih nedenleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi.* 2016;4(2):74-87.
 30. Samancı H, Basım HN. Kendilik değerlendirmeleri ve iş yükü fazlalığının mesleki tatmin üzerine etkisi: Avukatlar üzerine bir araştırma. *İş ve İnsan Dergisi.* 2018;5(2):169-74.
 31. Çakaloz DK, Çoban A. Profesyonel bir meslek olarak ebelik: Lisansüstü program öğrencileri ne düşünüyor? Tek durumlu bir örnek olay çalışması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi,* 2019;22(4):239-48. doi: 10.17049/ataunihem.450075.
 32. Toker E, Turan Z, Seçkin Z. Bir hastanede çalışan ebelerin mesleki örgütlenme durumu, iş doyumunu ve tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi. *Sağlık ve Toplum.* 2020;20(1): 88-97.
 33. Koçak YÇ, Can HÖ, Yücel U, Demirelöz M, Turfan EÇ. Türkiye'de ebelik bölümlerinin akademik ve fiziki profili. *HSP.* 2017;4(2):88-97. <https://doi.org/10.17681/hsp-dergisi.293047>
 34. Hamlacı Baskaya Y, Sayiner FD. Turkish midwives' professional belonging and burnout levels and influencing factors: A multicenter national study. *Journal of Public Health (Germany).* 2023;1-8. doi:<https://doi.org/10.1007/s10389-023-02031-y>
 35. Bilgiç FŞ. Ebelerin mesleki aidiyetlerinin incelenmesi: Kesitsel bir çalışma. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi.* 2022;7(1):69-75.